

RELAT JORNADA

INTERACCIÓ 2015

Eix 0. Diàleg: Polítiques culturals per a un canvi d'època
Berta Sureda i Jordi Sellas
Moderador: Xavier Fina

3/12/2014

IDEES CLAU

- Hi ha dos models de política cultural, el basat en la indústria cultural (Departament de Cultura) i el basat en la comunitat (ICUB). El diàleg entre els dos models és necessari i s'haurà de veure com evolucionen. Tot i les coincidències, es posa l'èmfasi en diferents aspectes:

Model Departament de Cultura

- Es defensa un model de cooperació que pensa per igual en els creadors i en el públic.
- Estem a favor dels gestors culturals, mediadors o programadors, els responsables d'enllaçar els creadors amb el públic.
- Uneix l'àmbit públic i l'àmbit privat de la cultura.
- S'atén el teixit empresarial del sector cultural català, que està format per 35.000 empreses, la meitat de les quals són autònoms.
- Es busquen eines que corresponguin millor a les necessitats dels diferents professionals, com les aportacions reintegrables per als grans festivals o els convenis triennals per als teatres.
- Es concep el Departament de Cultura com un soci per pactar polítiques amb el sector.
- Es posa l'accent en el públic, en la participació cultural.
- El canvi de paradigma, el treball de manera transversal i oblidar la verticalitat és la nova organització funcional de la DGCEC respon a la voluntat de l'administració d'adaptar-se a la societat.
- + feina, + públics, + professionals, + participació cultural

Model Ajuntament de Barcelona

- Es prefereix parlar no de cultura sinó de cultures.
- Es fuig del model de cultura-aparador.
- Es vol implicar la ciutadania en el disseny de les polítiques culturals.
- La ciutadania no s'ha fet seus els equipaments culturals. Per apropar la cultura treballar junts amb la Generalitat, però també amb el disseny i programació de la ciutadania. Altrament, mai se la faran seva.
- Es vol potenciar el paper de mediador de la cultura, de facilitador.
- Obrir processos participatius per a la ciutadania que no és usuària de cultura.
- Cal obrir espais per parlar amb la gent de fora el sector i fer una constel·lació d'agents, una gestió comunitària de la cultura que inclogui la cultura des del minut 0.
- S'ha de treballar la relació entre cultura i educació. Potenciar la pràctica artística i els estudis artístics.
- S'ha de treballar el teixit cultural de base, que fornirà teatres i públics.

RESUM PONÈNCIA

Xavier Fina

Introdueix l'eix i fa un repàs de la jornada anterior. Els 36 anys exposats per Xavier Antich, els lligams amb la història del pensament i les idees, el balanç o síntesi dels textos on line a la web d'Interacció exposat per Xavier Marcé i Lluís Noguera.

Primer s'ha mirat el passat i ara es mirarà el futur. Un futur, no de lideratges, on tot ho construïm una mica tots. Veurem dos futurs possibles, no necessàriament incompatibles, però sí compatibles pel canvi d'època, no una època de canvi, com diuen molts pensadors.

“Es plantegen dos paradigmes: el de la indústria cultural i el comunitari”

El paradigma de la indústria cultural ve representat per Jordi Sellas. Berta Sureda representa un altre paradigma, el del comú, el comunitari. No posa èmfasi allà on se suposa el posa l'altre paradigma.

El diàleg entre els dos models és necessari.

Jordi Sellas

En primer lloc, vull agrair la feina prèvia feta a **Interacció** per la qualitat excepcional dels articles. Seran una referència per marcar, definir o entendre aquest moment.

El model de gestió pública de la cultura respon a un criteri, pacte o conveni establert fa dècades.

Ens sumem a la definició europea dels àmbits clàssics de la cultura, però la cultura va més enllà. Tot és cultura, diu en referència a relació educació i cultura, però no és només el que fa el Departament de Cultura, que hem de procurar que s'adapti a la realitat i no a l'inevitable.

“La DGCEC defensa un model de cooperació que pensa per igual en els creadors i en el públic”

Defensem un model de cooperació que pensa per igual en els creadors i en el públic. Això sí és un canvi. Durant molts anys els recursos s'han centrat en l'espai de producció (anem a generar continguts, llibres, pel·lícules, etc.) i hem pensat poc en qui era el receptor d'aquest contingut.

“Estem a favor dels gestors culturals, mediadors o programadors, els responsables d'enllaçar els creadors amb el públic”

Això es combina amb un posicionament a favor de la professionalització cultural, no només dels creadors, amb iniciatives com les 36 mesures de la professionalització dels artistes que va establir el CONCA fa 2 anys¹. També estem a favor dels gestors culturals, mediadors o programadors, els responsables d'enllaçar els creadors amb el públic. Sense ells, mai arribarem a àmplies capes de la població. Necessitem professionals de la cultura cada vegada més ben preparats, recolzats i ben pagats.

“El Departament és públic i ha de respondre a l'interès dels ciutadans”

Introdueix un nou tema. Cal pensar què és allò públic, què és un servei públic i què és allò privat que té interès cultural o artístic. Al final, convençuts tots, el Departament és públic i ha de respondre a l'interès dels ciutadans. Així, també cal pensar com millorar l'administració o com la fem millor, no com inventem un sistema paral·lel a l'administració, que és de tots.

“La DGCEC uneix l'àmbit públic i l'àmbit privat de la cultura”

El 2013 vam fusionar l'antiga Direcció de Cooperació (àmbit públic) amb l'Institut Cultural de les Empreses Culturals ICEC (abans, ICIC, fent referència a les indústries culturals) per crear la Direcció General de Creació i Empreses Culturals DGCEC. Actualment hi ha 35.000 empreses en el sector de la cultura, la meitat de les quals són autònoms i la resta tenen, la majoria, 2, 3, 4 o 10 treballadors com a màxim, per tant té més sentit parlar d'empreses que d'indústries. La Unió Europea parla de cultura i d'indústria cultural.

“El canvi de paradigma, el treball de manera transversal i oblidar la verticalitat és la nova organització funcional de la DGCEC respon a la voluntat de l'administració d'adaptar-se a la societat”

Vam unir l'espai públic i el privat perquè volíem treballar de manera transversal, amb espais de trobada, una organització funcional per tal de respondre a la voluntat de l'administració d'adaptar-se a la societat.

¹<http://www.gestorcultural.org/images/noticies/noticia1517855056.pdf>

El canvi de paradigma, el treballar de manera transversal i oblidar la verticalitat, des de la creació.

Així, les àrees de la DGCEC són:

- Creació, el treballar amb tots des de l'inici
- Equipament i xarxes, l'espai públic de la cultura
- Empreses, petites i mitjanes empreses, bàsicament
- Mercats, els punts de trobada entre programadors, com FiraTàrrrega, Mercat de la Música Viva de Vic, etc., i espai d'internacionalització
- Públics, després de 36 anys sense un equip, des del 2013, aprenem a treballar amb els públics, a entendre com funcionen les persones; abans es parlava de consum cultural i ara, el Gabinet Tècnic del Departament de Cultura, parla de participació cultural i treballa per a entendre millor aquesta participació i donar eines als professionals.

Capacitat i flexibilitat de poder treballar l'àmbit de la cultura transversalment, cosa que ha provocat un cert sacseig.

Més llengua, més lletres. Se n'ocupa la Institució de les Lletres Catalanes.

A totes les àrees de la DGCEC tenim 2 objectius principals:

“+ feina
+ públics
+ professionals
+ participació cultural”

+ feina

+ públics

Totes les decisions han d'estar orientades a un d'aquests objectius. Com també tenir més professionals i millors professionals de l'àmbit cultural i més participació cultural.

La línia d'ajuts per a la creació de públics per a la cultura pretén la millora en l'accés a la cultura i el foment de la participació en la cultura.

Posem com a exemple la reformulació dels ajuts en l'àmbit de les arts escèniques. Presenta un cronograma del desenvolupament per a no dependre de la lògica política conjectural. Es busca l'estabilitat, que es depengui el mínim de l'administració, per això es treballa amb convenis pluriennals amb els teatres, en cicles de 3 anys. El repte està en els multidisciplinaris (l'àmbit del TNT, per entendre'ns, certs espectacles d'arts escèniques que encara no sabem quina és la millor dinàmica per a ells).

Berta Sureda

“No hi ha una cultura sinó
vàries cultures”

El més important és el debat que es pugui generar. Ens hem trobat amb una ciutat rica en equipaments culturals, grans, potser massa, teixit creatiu i també en gestió comunitària (com era el Grec en els seus orígens, l'Ateneu de Nou Barris, l'Orlandai).

“La ciutadania no s'ha fet
seus els equipaments
culturals. Per apropar la
cultura treballar junts amb la
Generalitat, però també amb
el disseny i programació de la
ciutadania. Altrament, mai se
la faran seva”

I també amb una certa obsessió per la marca Barcelona, l'espectacle, per la cultura d'aparador.

No hi ha una Cultura sinó vàries cultures. Tot són espais d'expressió, conflicte, disseny.

Hi ha una gran desconexió de la ciutadania amb la cultura. La ciutadania no s'ha fet seus els equipaments culturals. És un repte a treballar tots els que som aquí. La prioritat és consolidar el teixit cultural de base, que al final nodrirà els teatres i els públics. Tenir un departament de públics és molt encertat. Per mediar i apropar a la ciutadania la cultura treballar junts amb la Generalitat, però també amb el disseny i programació de la ciutadania, sinó mai se la faran seva.

“La ciutadania s'ha
d'implicar en el disseny de
les polítiques culturals”

La ciutadania s'ha d'implicar en el disseny de les polítiques culturals. La feina feta de l'ICUB és molt important, però ara, treballa en 80% per produir cultura. Ara es vol potenciar el paper de mediador, de facilitador de cultura perquè els altres facin cultura, esdevenir un facilitador de propostes de tercers. Aquesta és la primera línia, la mediació, els públics i aconseguir ciutadania.

“Es vol potenciar el paper
de mediador de la cultura,
de facilitador”

La segona línia és el treballar cultura i educació, que la cultura entri de forma estructural en els continguts educatius, fa anys que ho diem, però no ens en sortim no pot ser tan difícil.

El fet que a l'escolta falti la pràctica artística fa que arribem a adults amb pocs elements per entendre la pràctica cultural. Hi ha poc coneixement i poc esperit crític. No obstant hi ha programes puntuals que funcionen bé, però no resolen la situació. S'han de treballar els ensenyaments artístics. Potser es treballa de manera no coordinada amb el Consorci d'Educació de Barcelona. Hi treballarem.

“Cal treballar el lligam entre cultura i educació”

“Cal obrir espais per parlar amb la gent de fora el sector i fer una constel·lació d'agents, una gestió comunitària de la cultura que inclogui la cultura des del minut 0”

Jordi, parlaves dels professionals de la cultura. La cultura està en precarietat enorme i des l'administració l'afavorim a través de concursos difícils. Qui fa la feina són els gestors culturals. L'Ajuntament ha creat l'Oficina de bones pràctiques i transparència per treballar aquest tema perquè les condicions millorin, i també codis de bones pràctiques amb els directors dels museus, per exemple. S'han d'obrir els espais per parlar amb la gent de fora del sector, cal una constel·lació d'agents, una gestió comunitària de la cultura que inclogui la ciutadania des del minut 0 i que inclogui diferents comissions i grups de treball.

“Procés participatiu per a la ciutadania que no és usuària de cultura”

I una tercera línia és el procés participatiu al que 'sotmetrem', amb el CoNCA, la ciutadania que no és usuària de cultura. És una eina efectiva de participació amb agents culturals externs a l'ICUB / a les institucions, i de forma transversal, amb comissions com explicava en Jordi Sellas, i triant un jurat per decidir premis, què s'ha de subvencionar i què no, etc. Transversalitat a les comissions per temàtiques, amb implicació amb els sectors. El sector de la música no és un sector, són molt sectors, per exemple. En Juan Llinares, Gestió comunitària de la cultura d'En Comú Podem, forma molt. La ciutadania des del minut 0.

Altres línies que estem treballant també són innovació, patrimoni i memòria, i una altra, que anem organitzant i us la diré més endavant.

Xavier Fina

Encara que hagi estat una aproximació més indirecta, hem demostrat els dos paradigmes i potser és agosarat dir que estem veient que hi ha un de tradicional, que representa Jordi Sellas, amb un paper central de l'administració pública i on mostra com es pot fer millor i amb una organització més adaptada a la realitat, i per tant, un model socialdemòcrata amb un lideratge. I un altre que intenta trencar el primer model, anant una mica a les palpentes, tenint intuïcions, però que hem d'anar veient si funciona la cadena de valor, etc.

Reconeixeu que no hi ha canvi de paradigma o no us sentiu reconeguts en el meu comentari?

Jordi Sellas

Quan parlo del paper central de l'administració parlo mirant al món. Aquí i arreu del món es necessita suport públic. Tenim el model britànic on es donen diners a un expert perquè faci les polítiques culturals, i el model americà, que no posa diners públics, però hi ha excepcions fiscals. El nostre és el model europeu. L'àmbit empresarial pot generar ingressos i pot ser que no ens necessiti, per això tenim les aportacions reintegrables (que actualment tenen un 89% de retorn), que la Unió Europea ha valorat com una de les millors pràctiques del sector. Hi ha coses que es poden fer amb les reintegrables i coses que no. Tenim el sector empresarialment madur dels grans festivals i que ara estaran recolzats per les reintegrables. I també un paquet del sector del llibre perquè és un sector madur. La dansa contemporània necessita un altre tipus de suport i els editors independents petits es presenten als ajuts genèrics.

No estem en contra de generar negoci, però hi ha sectors / àmbits que necessiten aportacions (la dansa, sense diners públics, ningú en faria).

Jo aposto per allò que es pot fer i que té un resultat immediat.

“Les aportacions reintegrables es poden aplicar a casos com els dels grans festivals i a un paquet del sector del llibre”

Un altre exemple de com treballem són els plans integrals impulsats pel Departament de Cultura. Totes les decisions que s'han pres han d'estar ben pactades, el Departament de Cultura n'és un soci. El d'arts visuals, amb la complicitat de tots els agents. El de música, amb les 40 associacions, com transformen ells l'administració o com nosaltres gestionem els recursos per a ells.

Al Departament de Cultura no s'hi va a demanar res, és col·lega, company i evidentment, té premisses, i qui signa és qui té la responsabilitat per més debats que s'hagin fet.

Bones pràctiques, en el cas dels artistes, tenen un conveni que ells han pactat, que de vegades, no és compleix. Posem-ho com una obligació a les línies de subvenció que siguin discutides per tots, però nosaltres, l'administració, fem que aquestes línies siguin justes.

Berta Sureda

El nostre document marc és l'Agenda 21 de la cultura², que des del minut 0 insta a la participació.

I com ho fas amb l'auditori, pregunta Jordi Sellas. També han de treballar per a obrir-se a més públics i no quedar-se amb l'elit, com també sortir fora de les seves parets (anar a barris desafavorits, per exemple), respon Berta Sureda, i afegeix que no volem carregar-nos els equipaments sinó equilibrar.

El cas del Liceu, recuperem la idea del Liceu de tots, afegeix Jordi Sellas. Que ningú que ho vulgui es quedi sense anar a l'òpera. Potser és elitista perquè es difícil accedir a aquest contingut, entendre'l i conèixer-lo, i no perquè és car.

El Liceu és qui ha de democratitzar l'òpera. No hi ha interès a fer-ho, i qui millor que ells mateixos, respon Berta Sureda.

Xavier Fina suma els aspectes de la generació de la necessitat i la creació de la demanda.

Jordi Sellas

Per què els nòrdics tenen més interès per la música clàssica? Aquí el 0,7% estudia alguna cosa relacionada amb la música, en aquests països el percentatge està en el 5%. És aquí on tenim la feina a fer. Evidentment l'equip del Liceu ho farà accessible. Hi ha un interès que s'ha de potenciar. El preu pot no ser una barrera d'entrada tal com hem demostrat en el projecte Escena 25 (<http://blocs.gencat.cat/blocs/AppPHP/publicsculturals/destaquem/> i també a <http://blocs.gencat.cat/blocs/AppPHP/publicsculturals/tag/18-25-anys/>), que ha ofert l'opció d'anar al Liceu i s'han esgotat les entrades ofertes.

També hem d'augmentar l'índex de lectura, que ara, un 65% de la població a Catalunya llegeix 1 llibre l'any. Si llegim, si augmentem el llegir més sabrem què llegim, afegeix tot responent a Xavier Fina.

Podem fer alguna cosa tu i jo sols, Berta? Sí, però sols, no, respon.

En Jordi Sellas afegeix que hi ha d'intervenir molta més gent per arribar a resultats importants. Hi ha iniciatives boníssimes com el *Municipi Lector*, que ha començat amb la participació de 4 poblacions, i ara el 2016, en seran 20. A través del *Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil* s'activa la lectura i acorda amb els equipaments locals (biblioteques, teatres i escoles) tot un seguit de lectures durant l'any. Però no només la lectura, sinó, en el cas del *Mecanoscrit del segon origen* de Manuel de Pedrolo, després de la lectura, s'organitza l'anada a veure la pel·lícula i la versió teatralitzada tot guanyant públics lectors d'altres

² <http://www.agenda21culture.net/>;
https://ca.wikipedia.org/wiki/Agenda_21_de_la_cultura

“L'estudi de la música aquí és d'un 0,7% i el dels països nòrdics, d'un 5%”

“Les aportacions reintegrables es poden aplicar a casos com els dels grans festivals i a un paquet del sector del llibre”

sectors culturals, més coneixement dels equipaments culturals i augmentar els rendiments escolars. Els grans objectius s'han de resoldre mitjançant petits objectius i actuacions.

Berta Sureda està d'acord, però hem de fer un pla, no podem perdre oportunitats. Les activitats paral·leles educatives en els museus no resolen res. Només, si es resol estructuralment assolirem els objectius.

TORN OBERT DE PREGUNTES

Joan Ramon Graell: sóc pobre. Tots els pobres de Catalunya no hi cabem al Liceu. Podeu reproduir 10 Liceus a Catalunya?.

Parleu d'una política que voleu fer, però no dieu d'on traureu els diners. Una solució podria ser fer menys produccions i més barates? 20 produccions a l'any amb 20.000 €/any i tenir més gent treballant? Menys sous i més feina? Per què no donem més suport al circ? O hem de donar més suport a dir al públic on poder anar?

Santi Martínez: quan vaig llegir l'orientació estratègica de l'ICUB em va semblar que hi havia llocs comuns i immaduresa.

Veig amb inquietud que la ciutat de Barcelona no posi a l'abast de tothom la seva política cultural, com hi són les polítiques locals arreu. No he vist reflectida aquesta visió de la ciutat. No reclamo pas fer *branding* o marca. Ha de passar alguna cosa que singularitzi la ciutat, que expliqui al món les nostres cultures i no l'Home del Mil·lenni. Barcelona, capital cultural exercint com a capital d'estat. Si només ens trobem en els consells d'administració del Liceu i no pensem en el sistema cultural del país, no avançarem.

Laura Bertran: has dir Berta que la ciutadania està desconnectada de la cultura. Ens expliques processos d'articulació?

Berta Sureda: el nostre concepte és molt diferent, serà un procés molt públic i participatiu, però no és bo estar sota la pressió mediàtica. Els processos de participació són necessaris per no caure en la cultura com a banalitat.

Jordi Sellas: respon a Joan Ramon Graell amb informació dels ajuts al circ, que han anat a millor, potser no tant millor com voldríem. Aixecar la llei que posa un impost a les operadores telefòniques ningú pensava que s'assoliria i s'ha tirat endavant en un any i mig, no en dos anys i mig, des del Departament de Cultura, però no sols, sinó amb tots els professionals a negociar, i ha arribat al Parlament. I aquest impost de l'audiovisual, reverteix en altres àmbits i potser també per a centres de creació.

Respecte a la relació Ajuntament i Generalitat, fa poc temps que ens coneixem amb la Berta Sureda. No ens adreçem només al Liceu de Barcelona, treballem amb el Consorci de Rehabilitació dels Teatres, amb Centres de creació de tot Catalunya i a Barcelona, treballem amb plans integrals com el de les arts visuals, i respecte al pla de la música, i en resposta a un tuit de Marta Guiu, explica que no només hi ha el Liceu sinó també 40 associacions i tots, hi sou convidats. Jo no entenc encara la política de Berta Sureda, espero entendre-la.

Berta Sureda: no és prioritat l'Home del mil·lenni. No és l'Ajuntament qui decideix són els agents. Treballem a partir de la base donant suport i creant xarxes. Treballar la cultura de base és llarg, lent i poc mediàtic.

Respecte els processos de participació, Gala Pin està treballant en unificar la seva metodologia. Parteix del Consell de Cultura (<http://www.conselldecultura.cat/>) i de les 5 comissions amb agents culturals i una fórmula de crear-les amb la ciutadania. Tenim el Pla d'Actuació Municipal 2012-2015 (<http://w110.bcn.cat/fitxers/consellmunbenestarsocial/pam20122015dossierpremsa5oct.041.pdf>).

I amb Jordi Sellas tenim moltes coses a parlar.

Xavier Fina demana si els ponents volen afegir alguna cosa més que no sigui resposta.

Berta Sureda: Tots sou gestors culturals o la major part de vosaltres. Us demanem el diàleg. Hem de trobar les vies de construir tot això junts. I us demano paciència perquè és un procés lent. Treballar fort però amb els tempos necessaris i trobant sempre la fissura per fer les coses que volem.

Jordi Sellas: Reivindicar de nou la figura dels professionals de la gestió com autèntics motors de connexió del fet artístic amb els públics. El Departament treballa al teu costat. La societat els ha de percebre com importants. Hem de saber treballar allò que és públic, sigui de tots i fer més públic, allò que és públic, i modificar models.

Pep Montes: La gestió de comunitats no és una cosa nova, fa 100 anys o més que tenim ateneus que s'han organitzat des de la societat mateixa per aportar cultura, més enllà del govern. No fem tabula rasa d'on venim.

Xavier Fina: queda clar que hi ha 2 models. Sacsejar està bé. Tots traurem aprenentatges. Hi ha coses que no entenem. A partir de la no comprensió, potser algun dia entendrem. Serà interessant reunir aquesta mateixa taula d'aquí a dos anys, a veure què ha passat.

FOTOGRAFIES DE LA JORNADA

